

Decizia nr. 119/2022 referitoare la respingerea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală

În vigoare de la 03 august 2022

Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 775 din 03 august 2022. Formă aplicabilă la zi, **17 noiembrie 2022** .

Valer Dorneanu	- președinte
Cristian Deliorga	- judecător
Marian Enache	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Gheorghe Stan	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Elena-Simina Tănăsescu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Mihaela Ionescu	- magistrat-asistent

Cu participarea reprezentantului Ministerului Public, procuror Marinela Mincă.

1. Pe rol se află soluționarea excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 453 alin. (1) **lit. f)** din Codul de procedură penală, excepție ridicată de Octavian Călin Giurgiu în Dosarul nr. 1.686/83/2019 al Tribunalului Satu Mare - Secția penală și care formează obiectul Dosarului Curții Constituționale nr. 3.029D/2019.

2. La apelul nominal se prezintă, pentru autorul excepției, domnul avocat Dan Lupașcu, având împuternicire avocațială depusă la dosar.

3. Cauza fiind în stare de judecată, președintele Curții acordă cuvântul apărătorului prezent, care, în prealabil, precizează că excepția de neconstituționalitate este admisibilă, fiind îndeplinite toate condițiile prevăzute de Legea nr. 47/1992. Solicită admiterea excepției de neconstituționalitate, apreciind că dispozițiile textului de lege criticat, în special sintagma "în acea cauză", sunt lipsite de claritate, previzibilitate și predictibilitate. Invocă Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate și s-a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, care nu limitează cazul de revizuire la cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, este neconstituțională. Reține că textul de lege criticat a fost modificat ulterior publicării deciziei menționate, redactarea în vigoare fiind echivocă, susceptibilă de interpretări diferite și creând un tratament diferențiat pentru persoane aflate în aceeași situație juridică. Susține, totodată, că, în cauza penală în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, există și o omisiune legislativă cu relevanță constituțională, în condițiile în care, deși Decizia Curții Constituționale nr. 51 din 16 februarie 2016 era publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, iar fundamentul probatoriu al dosarului consta îndeosebi în procesele-verbale emise ca urmare a supravegherii tehnice, atât instanța de fond, cât și instanța de apel au ignorat decizia instanței de control constituțional menționată. Depune concluzii scrise în sensul celor susținute oral în ședința publică.

4. Reprezentantul Ministerului Public, având cuvântul, pune concluzii de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate. În acest sens, reține că motivele de neconstituționalitate formulate privesc

Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, care a restrâns sfera situațiilor în care se poate recurge la revizuire, în cazul unei decizii de admitere pronunțate de Curtea Constituțională. Apreciază că textul de lege criticat nu poate avea o interpretare neconstituțională ca urmare a pronunțării unei decizii de admitere de către Curtea Constituțională, astfel încât să fie necesară o nouă intervenție a acesteia din urmă.

CURTEA,

având în vedere actele și lucrările dosarului, constată următoarele:

5. Prin Încheierea din 4 noiembrie 2019, pronunțată în Dosarul nr. 1.686/83/2019, Tribunalul Satu Mare - Secția penală a sesizat Curtea Constituțională cu excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală. Excepția a fost ridicată de Octavian Călin Giurgiu într-o cauză penală având ca obiect cererea de revizuire formulată de acesta, întrucât, atât la data soluționării în prima instanță a cauzei penale (1 aprilie 2016), cât și la data soluționării definitive a cauzei (23 iunie 2016), Decizia Curții Constituționale nr. 51 din 16 februarie 2016 era publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 190 din 14 martie 2016, iar instanțele de judecată nu au aplicat-o.

6. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia arată că, în redactarea inițială a actualului Cod de procedură penală, prevederile art. 453 alin. (1) lit. f) nu condiționau acest caz de revizuire de admiterea unei excepții de neconstituționalitate invocate "în acea cauză", anterior rămânerii definitive a hotărârii judecătorești, permițând astfel invocarea acestui temei de revizuire în toate situațiile în care, ulterior soluționării definitive a cauzei, era admisă o excepție de neconstituționalitate, care avea legătură cu acea cauză și putea conduce la o soluție contrară celei pronunțate. Prin Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, Curtea Constituțională a admis excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, statuând că soluția legislativă, care nu limitează cazul de revizuire la cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, este neconstituțională. În esență, pentru a decide astfel, Curtea Constituțională a reținut că nereglementarea condiției ca excepția de neconstituționalitate să fi fost invocată în cauza în care s-a pronunțat hotărârea a cărei revizuire se cere atribuie efecte ex tunc actului jurisdicțional al Curții, cu încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituție și determină o încălcare nepermisă a autorității de lucru judecat și, implicit, o atingere adusă principiului securității raporturilor juridice - element fundamental al supremației dreptului, care prevede, printre altele, ca soluția dată în mod definitiv oricărui litigiu de către instanțe să nu mai poată fi supusă rejudecării. Ca urmare a publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei menționate, dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală au fost modificate prin art. II pct. 113 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016, ajungându-se astfel la forma actuală a acestui text de lege. Precizează că motivele de neconstituționalitate vizează sintagma "în acea cauză", pe care o apreciază ca fiind echivocă, de natură a conduce la interpretări eronate, restrictive, în defavoarea revizuentului și contrar Deciziei Curții Constituționale nr. 126 din 3 martie 2016, având în vedere că modul de formulare a acestui text de lege, modificat, restrânge sfera sa de incidență strict la autorul excepției de neconstituționalitate, nepermițând invocarea acestui caz de revizuire și de către persoanele care, anterior pronunțării Curții Constituționale asupra unei excepții de neconstituționalitate, au invocat și ele aceeași excepție de neconstituționalitate, care însă a fost soluționată de Curtea Constituțională ulterior admiterii excepției într-o primă cauză, astfel încât celelalte excepții similare, ulterior soluționate, au rămas fără obiect.

7. Tribunalul Satu Mare - Secția penală apreciază că textul de lege criticat este neconstituțional în măsura în care nu are în vedere teza existenței unei decizii de neconstituționalitate cu privire la o dispoziție legală pe care s-a bazat hotărârea definitivă, dar care nu a fost avută în vedere de instanțe la pronunțarea hotărârilor. Apreciază că, deși hotărârile judecătorești au rămas definitive având autoritate de lucru judecat, acestea pot cuprinde grave erori de fapt și de drept, aceasta fiind rațiunea pentru care legiuitorul a instituit căi de atac extraordinare ca mijloace procesual penale de desființare a hotărârilor cu autoritate de lucru judecat.

8. Potrivit prevederilor art. 30 alin. (1) din Legea nr. 47/1992, încheierea de sesizare a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, Guvernului și Avocatului Poporului, pentru a-și exprima punctele de vedere asupra excepției de neconstituționalitate.

9. Președinții celor două Camere ale Parlamentului, Guvernul și Avocatul Poporului nu au transmis punctele lor de vedere asupra excepției de neconstituționalitate ridicate.

CURTEA,

examinând încheierea de sesizare, raportul întocmit de judecătorul-raportor, concluziile procurorului, dispozițiile legale criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr. 47/1992, reține următoarele:

10. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art. 146 lit. d) din Constituție, precum și ale art. 1 alin. (2), ale art. 2, 3, 10 și 29 din Legea nr. 47/1992, să soluționeze excepția de neconstituționalitate.

11. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală. Acestea au fost modificate prin prevederile art. II pct. 113 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 389 din 23 mai 2016. Textul de lege criticat are următorul cuprins: "(1) Revizuirea hotărârilor judecătorești definitive, cu privire la latura penală, poate fi cerută când: [...] f) hotărârea s-a întemeiat pe o prevedere legală care, după ce hotărârea a devenit definitivă, a fost declarată neconstituțională ca urmare a admiterii unei excepții de neconstituționalitate ridicate în acea cauză, în situația în care consecințele încălcării dispoziției constituționale continuă să se producă și nu pot fi remediate decât prin revizuirea hotărârii pronunțate."

12. În susținerea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia invocă încălcarea prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) referitor la principiul legalității, ale art. 16 alin. (1) referitor la egalitatea în drepturi, ale art. 21 alin. (1)-(3) privind accesul liber la justiție și dreptul părților la un proces echitabil, ale art. 24 alin. (1) referitor la dreptul la apărare și ale art. 147 alin. (1) referitor la deciziile Curții Constituționale.

13. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea reține că dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală au mai fost supuse controlului de constituționalitate, fiind examinate motive de neconstituționalitate similare celor formulate în prezenta cauză. Astfel, prin deciziile nr. 410 din 20 iunie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 904 din 8 noiembrie 2019; nr. 723 din 5 noiembrie 2019, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 209 din 14 martie 2020, și nr. 463 din 25 iunie 2020, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 913 din 7 octombrie 2020, Curtea a respins, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate.

14. În motivarea soluțiilor sale, în considerentele deciziilor precitate, Curtea a reținut că activitatea desfășurată în ciclul ordinar al procesului penal - dacă a fost legală și temeinică - trebuie să se finalizeze cu pronunțarea unei hotărâri definitive, având autoritate de lucru judecat, în care faptele reținute exprimă adevărul, iar legea penală și cea civilă au fost aplicate corect. Practica a învederat însă și cazuri de hotărâri definitive care au soluționat cauzele penale cu grave erori de fapt și de drept. Legiuitorul a avut în vedere o asemenea ipoteză, rațiune pentru care a instituit căile de atac extraordinare ca mijloace procesuale penale de desființare a hotărârilor cu autoritate de lucru judecat care nu corespund legii și adevărului. Având în vedere faptul că instituirea unor astfel de mijloace procesuale aduce atingere autorității de lucru judecat - așadar stabilității hotărârilor judecătorești definitive, care este menită a da încredere în activitatea justiției -, cazurile și condițiile de exercitare a căilor extraordinare de atac trebuie să fie strict reglementate de legiuitor, în vederea restabilirii ordinii de drept. În egală măsură, opțiunea legiuitorului în reglementarea căilor extraordinare de atac trebuie să se realizeze în limite constituționale (în același sens, Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, publicată în Monitorul

Oficial al României, Partea I, nr. 185 din 11 martie 2016, paragraful 30).

15. Curtea a constatat, totodată, că revizuirea este calea extraordinară de atac care permite instanței penale să revină asupra propriei hotărâri, revizuirea având caracterul unei căi de atac de fapt, prin care sunt constatate și înlăturate erorile de judecată intervenite în rezolvarea cauzelor penale. Cererea de revizuire se formulează împotriva unei hotărâri care a dobândit autoritate de lucru judecat în temeiul unor fapte sau împrejurări ce nu au fost cunoscute de instanță la soluționarea cauzei, fiind descoperite ulterior, care fac dovada că hotărârea definitivă se întemeiază pe o eroare judiciară.

16. În ceea ce privește obiectul căii de atac, Curtea a reținut că revizuirea poate fi exercitată - în cazurile limitativ prevăzute de dispozițiile art. 453 din Codul de procedură penală - numai împotriva hotărârilor judecătorești definitive pronunțate de instanțele penale, indiferent dacă acestea au rămas definitive la prima instanță (sentințe) sau la instanța de apel (decizii). Totodată, revizuirea privește numai hotărârile judecătorești definitive care conțin o rezolvare a fondului cauzei, deoarece prin revizuire se urmărește înlăturarea erorilor de fapt pe care le conțin hotărârile judecătorești, or, asemenea erori pot fi întâlnite numai în hotărârile care rezolvă fondul cauzei penale. Curtea a observat că sunt hotărâri prin care se rezolvă fondul cauzei acelea prin care instanța se pronunță asupra raportului juridic de drept penal substanțial și asupra raportului juridic procesual penal principal. Cu alte cuvinte, prin rezolvarea fondului cauzei, instanța penală rezolvă acțiunea penală și pronunță, după caz, condamnarea, renunțarea la aplicarea pedepsei, amânarea aplicării pedepsei, achitarea sau încetarea procesului penal (Decizia nr. 181 din 29 martie 2016, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 342 din 5 mai 2016, paragrafele 17 și 18).

17. În ceea ce privește efectele unei decizii a Curții Constituționale asupra unor cauze definitiv soluționate, legiuitorul a reglementat în dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală un mecanism procedural prin intermediul căruia persoanele îndreptățite pot exercita o cale extraordinară de atac - și anume revizuirea - pentru remedierea situației lor în procesele penale în care a fost invocată o excepție de neconstituționalitate admisă de Curtea Constituțională după pronunțarea unei hotărâri judecătorești definitive.

18. Cu privire la instituția revizuirii întemeiate pe acest motiv, prin Decizia nr. 126 din 3 martie 2016, citată anterior, Curtea a statuat că soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, care nu limitează cazul de revizuire la cauza în care a fost invocată excepția de neconstituționalitate, este neconstituțională. În acest sens, prin decizia mai sus menționată, paragrafele 25 și 33, Curtea a reținut că, distinct de ipoteza cauzelor aflate pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a excepției de neconstituționalitate (cauze pendinte) - în care decizia de admitere produce efecte erga omnes, întrucât ceea ce are relevanță în privința aplicării sale este faptul că raportul juridic guvernat de dispozițiile legii declarate neconstituționale nu este definitiv consolidat -, în privința cauzelor care nu se mai află pe rolul instanțelor judecătorești la momentul publicării deciziei de admitere a Curții, fiind vorba despre un raport juridic epuizat, decizia de admitere va produce efecte juridice doar în condiții strict limitative. Pornind de la premisa că incidența deciziei instanței de contencios constituțional într-o atare cauză ar echivala cu atribuirea de efecte ex tunc actului jurisdicțional al Curții - cu încălcarea dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Legea fundamentală - și ar nega, în mod nepermis, autoritatea de lucru judecat care este atașată hotărârilor judecătorești definitive, Curtea a reținut însă că declararea neconstituționalității unui text de lege ca urmare a invocării unei excepții de neconstituționalitate nu poate constitui doar un instrument de drept abstract, ci trebuie să profite autorilor acesteia, care au declanșat controlul de constituționalitate într-o cauză concretă. În aceste condiții, având în vedere importanța principiului autorității de lucru judecat, Curtea a constatat că, pentru a garanta atât stabilitatea raporturilor juridice, cât și o bună administrare a justiției, "o decizie de constatare a neconstituționalității unei prevederi legale trebuie să profite, în formularea căii de atac a revizuirii, numai acelei categorii de justițiabili care a invocat excepția de neconstituționalitate în cauze soluționate definitiv până la publicarea în Monitorul Oficial al României, Partea I, a deciziei prin care se constată neconstituționalitatea,

precum și autorilor aceleiași excepții, invocate anterior publicării deciziei Curții, în alte cauze, soluționate definitiv, acest lucru impunându-se din nevoia de ordine și stabilitate juridică”.

19. Totodată, prin Decizia nr. 633 din 12 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1020 din 29 noiembrie 2018, paragrafele 1014-1016, Curtea a statuat că raționamentul dezvoltat în Decizia nr. 126 din 3 martie 2016 rămâne pe deplin aplicabil în ipoteza exercitării căii extraordinare de atac a revizuirii atunci când aceasta privește orice decizie de admitere a unei excepții de neconstituționalitate referitoare la norme de procedură penală ori de drept material penal, dar care nu au ca efect dezincriminarea faptei sau micșorarea limitei maxime a pedepsei. Însă atunci când printr-o decizie a Curții Constituționale se constată neconstituționalitatea totală sau parțială a unei norme de incriminare, decizia echivalează, în privința efectelor, cu o lege de dezincriminare.

20. Continuând această linie jurisprudențială, Curtea - prin Decizia nr. 651 din 25 octombrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1083 din 20 decembrie 2018 - a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că soluția legislativă cuprinsă în art. 595 alin. (1) din Codul de procedură penală, care nu prevede și decizia Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare ca un caz de înlăturare sau modificare a pedepsei/măsurii educative, este neconstituțională, respectiv că soluția legislativă cuprinsă în art. 4 din Codul penal, care nu asimilează efectele unei decizii a Curții Constituționale prin care se constată neconstituționalitatea unei norme de incriminare cu cele ale unei legi penale de dezincriminare, este neconstituțională.

21. Având în vedere cele arătate mai sus, Curtea a reținut că există remedii procesuale efective prin care instanțele judecătorești să dea eficiență deciziilor Curții Constituționale care au ca efect dezincriminarea faptei. Prin urmare, Curtea a statuat că dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, inclusiv sintagma "în acea cauză" din cuprinsul textului de lege criticat, nu aduc nicio atingere prevederilor din Constituție invocate (în același sens este și Decizia nr. 683 din 6 noiembrie 2018, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 302 din 18 aprilie 2019).

22. Întrucât nu au intervenit elemente noi, de natură să determine schimbarea acestei jurisprudențe, soluția de respingere, ca neîntemeiată, a excepției de neconstituționalitate pronunțată de Curte prin deciziile mai sus menționate, precum și considerentele care au fundamentat această soluție își păstrează valabilitatea și în prezenta cauză.

23. De asemenea, Curtea reține că susținerea autorului potrivit căreia, în speță, instanța de judecată (prima instanță sau/și, după caz, instanța de apel) nu a aplicat decizia de admitere a Curții Constituționale, soluționând cauza penală prin aplicarea unei norme legale declarate neconstituționale, nu echivalează cu o veritabilă critică de neconstituționalitate, ci sunt ridicate prin intermediul invocării unei excepții de neconstituționalitate probleme ce țin de modul de interpretare și aplicare a legii. Or, Curtea a statuat constant în jurisprudența sa că nu este competentă să se pronunțe cu privire la aspectele ce țin de aplicarea legii, acestea intrând în competența instanței judecătorești învestite cu soluționarea litigiului, respectiv a celor ierarhic superioare în cadrul căilor de atac prevăzute de lege. Atât interpretarea conținutului normelor de procedură penală, ca fază indispensabilă procesului de aplicare a legii la situațiile de fapt deduse judecătii, cât și aplicarea acestora sunt de competența organelor judiciare. Curtea a reținut că a acționa diferit, în sensul verificării aspectelor ce țin de aplicarea legii, ar însemna o ingerință în activitatea de judecată, ceea ce ar contraveni prevederilor art. 126 din Constituție, potrivit cărora justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești stabilite de lege (a se vedea Decizia nr. 779 din 28 noiembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 439 din 24 mai 2018, paragraful 22, și Decizia nr. 820 din 12 decembrie 2017, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 353 din 23 aprilie 2018, paragraful 21).

24. Pentru considerentele expuse mai sus, în temeiul art. 146 lit. d) și al art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și al art. 1-3, al art. 11 alin. (1) lit. A.d) și al art. 29 din Legea nr. 47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

D E C I D E:

Respinge, ca neîntemeiată, excepția de neconstituționalitate ridicată de Octavian Călin Giurgiu în Dosarul nr. 1.686/83/2019 al Tribunalului Satu Mare - Secția penală și constată că dispozițiile art. 453 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală sunt constituționale în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Tribunalului Satu Mare - Secția penală și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 15 martie 2022.

PREȘEDINTELE CURȚII CONSTITUȚIONALE

pentru prof. univ. dr. VALER DORNEANU,

în temeiul art. 426 alin. (4) din Codul de procedură civilă

coroborat cu art. 14 din Legea nr. 47/1992 privind organizarea

și funcționarea Curții Constituționale, semnează

MARIAN ENACHE

Magistrat-asistent,

Mihaela Ionescu